

Γιώργος Μολέσκης

ΟΤΑΝ Ο ΗΛΙΟΣ ΜΠΗΚΕ ΣΤΟ ΔΩΜΑΤΙΟ

[ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ]

Β' Έκδοση

βακχικόν
εκδόσεις

«EMENA DEN ME LENE IASONA»

Ταξιδεύαμε με τρένο, μαζί με τον καθηγητή γλωσσολογίας Αντρέι Μπελέτσκι, από το Κίεβο της Ουκρανίας στην Τιφλίδα της Γεωργίας. Πηγαίναμε στο πανεπιστήμιο της πόλης για να πάρουμε μέρος σε μια συζήτηση που αφορούσε τη μετάφραση στα ελληνικά του ιπποτικού ποιητικού μυθιστορήματος του γεωργιανού συγγραφέα Σιότα Ρουσταβέλι «Ο ιππότης με τον τιγρίσιο μανδύα», ή αλλιώς «Βεπκχιστασάνι», όπως λέγεται στα γεωργιανά. Η μετάφραση είχε γίνει από έναν ντόπιο Έλληνα και θα αποφασιζόταν αν ήταν αρκετά καλή για να εκδοθεί σε βιβλίο.

Το έργο αυτό μιλά για τον έρωτα του ιππότη Ταριέλ, που φορούσε μανδύα από δέρμα τίγρη, σύμβολο και της δικής του τιγρίσιας δύναμης και του θάρρους, προς την αγαπημένη του, την πανέμορφη πριγκίπισσα Νεστάν Νταρεζιάν. Αποτελεί έναν ύμνο στην άδολη και αταλάντευτη αγάπη, την αφοσίωση και την εγκράτεια του ερωτευμένου όταν βρίσκεται μακριά από την αγαπημένη του. Όλα αυτά έκαναν «Τον ιππότη» ευαγγέλιο της αγάπης και του γάμου για τον λαό της Γεωργίας. Γράφτηκε από τον ποιητή τον 12ο αιώνα και κατά τους επόμενους, καλλιγραφικά αντιγραμμένο, με ωραίες εικόνες και διακοσμήσεις, δεμένο και με εξώφυλλο από

σφυρήλατο χαλκό, προσφερόταν ως προίκα από τους γονείς της νύφης στο νέο ζευγάρι κατά την τελετή του γάμου. Μια τιμή που δεν ξέρω αν την αξιώθηκε οποιοδήποτε άλλο βιβλίο της παγκόσμιας λογοτεχνίας.

Στο σύντομο εκείνο ταξίδι στη χώρα της μυθικής Μήδειας και σ' ένα ιπποτικό ποίημα, που και τα δύο μιλούν για αγάπη και πατρίδα, συνέβησαν κάποια μικρά πράγματα που μ' έκαναν να καταλάβω, ξαφνικά, πως στον μακρινό εκείνο τόπο δεν ήμουν απλώς ο εαυτός μου, ήμουν εκπρόσωπος της χώρας μου, της γλώσσας και της ιστορίας της, του έθνους μου! Μπορεί αυτό να μην συμβαίνει στον ίδιο βαθμό παντού, αλλά στη χώρα της Γεωργίας, όπου ζει ακόμη ο μύθος του ταξιδιού των Αργοναυτών, το να είσαι Έλληνας, από την Ελλάδα ή από την Κύπρο, είχε ιδιαίτερη σημασία.

Πρώτα ήταν τέσσερις οικοδόμοι, Έλληνες της περιοχής, που είχαν ανέβει στο τρένο σε μια στάση λίγο πριν φτάσουμε στην πόλη. Μιλούσαν μεταξύ τους ελληνικά, στην ποντιακή διάλεκτο. Αυτό μου προκάλεσε το ενδιαφέρον. Ω, πόσο χάρηκαν όταν τους μίλησα ελληνικά, που συναντούσαν εκεί, στα βάθη του Καυκάσου, έναν Έλληνα! Κι εγώ ένιωσα μια κρυφή περηφάνια, που ποτέ δεν φανταζόμουν πως την είχα μέσα μου. Πήγαιναν για κάποια δουλειά στην Τιφλίδα. Μαζί τους, σε μεγάλους σάκους, κουβαλούσαν τα ρούχα και τα εργαλεία τους. Μου ζήτησαν να συναντηθούμε το βράδυ, να φάμε, να πιούμε κι ένα ποτήρι κρασί. Δεν μπορούσα. Είχα παρέα και ήμασταν φιλοξενούμενοι.

Υστερα ήταν η Μήδεια. Στεκόμουν στον διάδρομο του βαγονιού και κοίταζα έξω όταν ήρθε και στάθηκε δίπλα μου.

«Είστε Έλληνας;» με ρώτησε.

«Ναι».

«Σας άκουσα που μιλούσατε προηγουμένως ελληνικά».

«Έλληνας. Από την Κύπρο. Εσείς;»

«Είμαι από την Τιφλίδα» μου απάντησε χαμογελώντας

και πρόσθεσε, ύστερα από μια μικρή παύση, έτσι, για να προσδώσει κάποιο νόημα σ' αυτό που θα έλεγε στη συνέχεια: «Με λένε Μήδεια. Εσάς;»

Χαμογέλασα κι εγώ και με κάπως παιχνιδιάρικο ύφος της απάντησα:

«Έμένα δεν με λένε Ιάσονα...»

Ρώτησε για τον σκοπό της επίσκεψής μας. Εντυπωσιάστηκε. Πού θα έμενα στην Τιφλίδα, πόσες μέρες;...

«Στο ξενοδοχείο Τιφλίδα, στη λεωφόρο Σιότα Ρουσταβέλι. Θα φύγω αύριο το βράδυ».

«Ένας Έλληνας στην Τιφλίδα!» είπε. «Σπάνια έρχονται εδώ Έλληνες στην εποχή μας».

Με τον τρόπο που πρόφερε αυτή τη φράση ήταν σαν να ήθελε να πει «ενώ στην εποχή του Ιάσονα!...»

Ήταν απόγευμα όταν το τρένο μπήκε στην πόλη. Στον σταθμό μάς περίμενε ο καθηγητής βυζαντινής φιλολογίας Αλέξανδρος Αλεξίντζε, ο οποίος μας υποδέχτηκε με πολλή εγκαρδιότητα, έτσι όπως ξέρουν να υποδέχονται τους ξένους τους στον Καύκασο. Ξεκινήσαμε με δύο αυτοκίνητα για τα ξενοδοχεία μας. Ο καθηγητής Μπελέτσκι, ως σοβιετικός πολίτης, θα έμενε στο ξενοδοχείο Γεωργία, ή αλλιώς Σακαρτβέλο. Εγώ, ως ξένος, δεν μπορούσα να μείνω στο ίδιο ξενοδοχείο. Θα έμενα στο ξενοδοχείο Τιφλίδα, που το διαχειριζόταν η σοβιετική τουριστική εταιρεία Ιντουρίστ και στο οποίο μπορούσαν να φιλοξενοούνται μη σοβιετικοί πολίτες. Και τα δύο βρίσκονταν στην ίδια λεωφόρο, τη Σιότα Ρουσταβέλι, σε κοντινή απόσταση το ένα από το άλλο.

Το βράδυ είχαμε δείπνο στο σπίτι του καθηγητή Αλεξίντζε, με προσκεκλημένους διάφορα πρόσωπα από την ακαδημαϊκή κοινότητα αλλά και κάποιους πολιτικούς ή κομματικούς ηγέτες. Αυτό βέβαια δεν τους εμπόδισε, ύστερα από το πλούσιο φαγοπότι και την κατάσταση ευθυμίας στην οποία περιήλαμε όλοι μας, να το ρίξουν στα ανέκδοτα, πολλά από τα οποία

ήταν πολιτικά και είχαν στο στόχαστρο το σύστημα και τους ηγέτες της χώρας. Αυτό ήταν έκπληξη για μένα.

«Μιλάμε ελεύθερα γιατί σε θεωρούμε δικό μας άνθρωπο» μου είπε ο καθηγητής Αλεξίντζε.

Γέλασα με ευχαρίστηση.

Το δείπνο τελείωσε αργά το βράδυ. Φύγαμε όλοι μεθυσμένοι. Έφτασα στο ξενοδοχείο περπατώντας στον δρόμο μαζί με τον καθηγητή Μπελέτσκι και τον καθηγητή Αλεξίντζε, οι οποίοι τραγουδούσαν κάποια άγνωστα σ' εμένα τραγούδια στα ρωσικά.

Την επόμενη μέρα το πρωί είχαμε τη συνάντηση στην έδρα της Βυζαντινής Φιλολογίας στο πανεπιστήμιο. Παρόντες ήταν διάφοροι καθηγητές της έδρας και άλλοι προσκεκλημένοι. Είπαμε τις απόψεις μας για τη μετάφραση του «Ιππόπη». Η άποψή μου ως αυθεντικού ομιλητή της ελληνικής γλώσσας μετρούσε ιδιαίτερα. Αυτό επαναλάμβαναν όσοι έπαιρναν τον λόγο. Ένιωθα την ευθύνη της άποψής μου να με βαραίνει. Προσπαθούσα να τεκμηριώνω με παραδείγματα αυτά που έλεγα. Τελικά λήφθηκε απόφαση να μην προχωρήσει η έκδοση. Θα προσπαθούσαν να βρουν άλλον μεταφραστή, για να γίνει μια πιο καλή δουλειά. Η έκδοση δεν θα ήταν σε μια οποιαδήποτε γλώσσα, θα ήταν στα ελληνικά!

Ακολούθησε ξενάγηση στην πόλη και γεύμα στο εστιατόριο του ξενοδοχείου. Το απόγευμα θα ξεκουραζόμασταν και αργότερα θα είχαμε το αποχαιρετιστήριο δείπνο, αφού εγώ θα έφευγα το ίδιο εκείνο βράδυ, στις δέκα, με το τρένο για το Κίεβο, όπου φοιτούσα τότε. Ο καθηγητής Μπελέτσκι θα έμενε ακόμη μερικές μέρες για διαλέξεις στο πανεπιστήμιο.

Στις δυο-τρεις ώρες που είχα το απόγευμα ελεύθερες αποφάσισα να κάνω μια βόλτα. Πάντα μου αρέσουν οι βόλτες σε ξένες πόλεις. Χαζεύεις δεξιά κι αριστερά, παρατηρείς την αρχιτεκτονική των κτιρίων, τον κόσμο, μπαίνεις σε κάποιο κατάστημα και παίρνεις μια γεύση από τον τρόπο ζωής των ανθρώπων.

Περπατώντας βγήκα σε μια πλατεία σκεπασμένη με ψηλά δέντρα. Εκεί ήταν μαζεμένος αρκετός κόσμος. Στέκονταν όρθιοι γύρω από μερικά ψηλά στρογγυλά τραπέζια κι έτρωγαν, με τα χέρια, ένα είδος ζυμαρικών, κάτι σαν τις δικές μας ραβιόλες, αλλά με γέμιση από κιμά. Υστερα έμαθα πως είναι εθνικό φαγητό της Γεωργίας και το λένε χιγκάλι.

Ξαφνικά κάποιος μ' έπιασε από το χέρι και με οδήγησε προς το κέντρο της πλατείας. Μου μιλούσε ελληνικά.

«Ελάτε στην παρέα μας, να σας κεράσουμε, αφού βρεθήκαμε!...»

Γύρω από το τραπέζι στέκονταν και οι άλλοι της παρέας του τρένου. Ήταν πολύ εγκάρδιοι και χαρούμενοι που συναντηθήκαμε ξανά. Κι εγώ δεν μπορούσα να αρνηθώ. Ήταν Έλληνες!...

Επιστρέφοντας στο ξενοδοχείο για να μαζέψω τα πράγματά μου και να ετοιμαστώ για το δείπνο και για το ταξίδι, πρόσεξα πως πάνω από την είσοδο του ξενοδοχείου, μαζί με μια αμερικανική, μια εγγλέζικη, μια πολωνική και μια βουλγαρική, κυμάτιζε και η σημαία της Κυπριακής Δημοκρατίας. Έκπληκτος μπήκα στο ξενοδοχείο και ρώτησα τον μεσήλικα άντρα στην υποδοχή αν φιλοξενούσαν κάποιον επίσημο από την Κύπρο.

«Όχι» μου απάντησε, «η σημαία αναρτήθηκε για σας, είναι πολιτική του ξενοδοχείου».

Ένωσα περίεργα κολακευμένος. Όπως στη συνάντηση με τους Έλληνες και με τη Μήδεια στο τρένο, στη συζήτηση για τον Σιότα Ρουσταβέλι στο πανεπιστήμιο. Παντού, όπου πήγαινα, ήμουν κάτι πολύ περισσότερο απ' αυτό που είμαι. Ήμουν ο εκπρόσωπος της χώρας μου και του πολιτισμού της.

Έτσι είναι, σκέφτηκα, είτε από την καλή το δεις είτε από την κακή πλευρά.

Η έκπληξή μου δεν πέρασε απαρατήρητη από τον άντρα στην υποδοχή.

«Είχατε και μια επίσκεψη» μου είπε χαμογελώντας. «Μια κοπέλα πέρασε και σας ζητούσε, άφησε κι αυτό για σας».

Μου έδωσε ένα πακέτο. Το πήρα. Είχε το μέγεθος βιβλίου, ήταν όμως πολύ ελαφρύ για να είναι βιβλίο. Μου έδωσε κι έναν μικρό λευκό φάκελο, κλειστό. Τον ευχαρίστησα, προσπαθώντας να κρύψω αυτή τη φορά την έκπληξή μου, και ανέβηκα στο δωμάτιό μου. Οι υποψίες μου αναφορικά με την προέλευση του πακέτου και του φακέλου επαληθεύτηκαν. Μέσα στον μικρό φάκελο υπήρχε ένα σημείωμα που έγραφε: «Πέρασα να σας δω μα δεν σας βρήκα. Σας έφερα ένα μικρό δώρο για να θυμάστε την Τιφλίδα ή, αν προτιμάτε, την αρχαία Κολχίδα. Θα προσπαθήσω να σας δω στον σταθμό του τρένου όταν θα φεύγετε. Μήδεια».

Άνοιξα το πακέτο, ήταν μια χαλκογραφία με μια σκηνή από τον «Ιππότη με το τιγρίσιο καφτάνι», όπου ο ήρωας του έργου, ο ιππότης Ταριέλ, απεικονίζεται μαζί με την ωραία Νεστάν Νταρεζιάν, για χάρη της οποίας πραγματοποίησε όλες τις παράτολμες αποστολές του και έφερε σε πέρας τους απίθανους άθλους του.

Σίγουρα η Μήδεια κάτι θέλει να μου πει, σκέφτηκα, αλλά εγώ δεν είμαι ο Ιάσονας.

Το αποχαιρετιστήριο δείπνο δινόταν σ' ένα ξεχωριστό δωμάτιο ενός παλιού παραδοσιακού εστιατορίου στα περίχωρα της Τιφλίδας, με προσκεκλημένους καθηγητές του πανεπιστημίου της πόλης, γνωστούς γεωργιανούς λογοτέχνες και κάποιους πολιτικούς παράγοντες της χώρας. Όλα αυτά γίνονταν για χάρη του καθηγητή Μπελέτσκι, ο οποίος έχαιρε μεγάλης εκτίμησης ως επιστήμονας γλωσσολόγος, αλλά και για να μας δείξουν την ξακουστή τότε στη Σοβιετική Ένωση γεωργιανή φιλοξενία.

Το μενού ήταν ιδιαίτερα πλούσιο. Περιλάμβανε διάφορα ζυμαρικά, τυριά, αλλαντικά και κρέας διαφόρων ειδών, σερβιζόμενο με παραδοσιακούς τρόπους και με μια εντυπωσιακή

ποικιλία πράσινων χόρτων, που πολύ μου έλειψαν κατά τον μακρύ παγωμένο χειμώνα του Κιέβου. Αρχίσαμε πίνοντας βότκα, ύστερα περάσαμε στο γεωργιανό κρασί, το περίφημο Κινσμαραούλι, που ήταν το αγαπημένο κρασί του Στάλιν και για το οποίο οι ίδιοι αισθάνονταν πολύ περήφανοι.

Οι προπόσεις διαδέχονταν η μία την άλλη, φλύαρες, μεγαλόστομες, με πολλούς επαίνους γι' αυτόν στον οποίο απευθύνονταν, με πολύ χιούμορ και παραδοξότητες, με ξαφνικές ανατροπές στη ροή της ιστορίας και του λόγου. Είχαν ορίσει κάποιον ως αρχηγό του τραπεζιού, ως ταματά, ο οποίος μιλούσε ή έδινε τον λόγο στους άλλους. Είπαν πολλά για τον καθηγητή Μπελέτσκι, είπαν και για μένα, τον Έλληνα από την Κύπρο, τον καινούργιο φίλο της Γεωργίας και του Σιότα Ρουσταβέλι. Θυμήθηκαν ακόμη και τα παλιά μετόχια των μοναστηριών της μιας χώρας που υπήρχαν στην άλλη, μου έδωσαν και τον λόγο να κάνω πρόποση.

Σε κάποιο στάδιο, ζαλισμένος από το ποτό και τις προπόσεις, κοίταξα το ρολόι μου και είδα πως πλησίαζε η ώρα για την αναχώρηση του τρένου. Το είπα στον καθηγητή Αλεξίντζε αλλά αυτός, με τον πιο φυσιολογικό τρόπο, μου είπε να μην ανησυχώ και ότι αυτό είναι δική τους έγνοια.

Συνεχίσαμε τις προπόσεις. Όταν ξανακοίταξα το ρολόι, ήταν η ώρα που το τρένο αναχωρούσε. Πήγα να το πω στον οικοδεσπότη μας, αλλά αυτός με έκοψε, καθησυχάζοντάς με και πάλι. Ύστερα και από αυτή την απόπειρα να θυμίσω την ώρα αναχώρησης του τρένου και αφού αυτό θα έπρεπε να είχε ήδη φύγει, έπαψα να ανησυχώ και αποφάσισα πως θα έμενα εκεί το βράδυ και κάποτε θα με έστελναν στο Κίεβο.

Αφού τελείωσε και η επόμενη πρόποση, ο καθηγητής Αλεξίντζε είπε κάτι σ' ένα γκαρσόνι, που έφερε ένα μεγάλο κέρατο με ασημένιο εγχάρακτο στόμιο, το γέμισε με κρασί και μου είπε:

«Σε λίγο θα πρέπει να φύγεις γιατί το τρένο περιμένει.

Αυτό είναι δώρο δικό σου για να θυμάσαι τη Γεωργία. Θα πρέπει όμως πρώτα να πιεις το κρασί για αποχαιρετισμό».

Δεν είχα επιλογή. Ούτε και μπορούσα να το βάλω στο τραπέζι, αφού θα χυνόταν το κρασί. Το ήπια, δεν ξέρω πώς, πήρα το κέρατο και σηκώθηκα. Ο οδηγός περίμενε για να πάμε στο αυτοκίνητο. Τους αποχαιρέτησα και βγήκα από το εστιατόριο συνοδευόμενος από τον οδηγό.

Μόλις βρέθηκα έξω στον καθαρό και κρύο αγέρα ένιωσα μια ζάλη να απλώνεται σε όλο μου το σώμα. Μάζεψα όσες δυνάμεις είχα και μπήκα στο αυτοκίνητο. Ο οδηγός έτρεχε σαν τρελός προς τον σταθμό κι εγώ αναρωτιόμουν γιατί τρέχει, αφού το τρένο θα έπρεπε να είχε φύγει εδώ και μία ώρα τουλάχιστον. Φτάσαμε στον σταθμό, σταματήσαμε στην είσοδο, ο οδηγός πήρε τη βαλίτσα μου, που βρισκόταν στο πορτμπαγκάζ, και τρέξαμε στην πλατφόρμα. Το τρένο ήταν εκεί, με τη μηχανή σε λειτουργία, γεμάτο από κόσμο, με τις πόρτες όλων των βαγονιών κλειστές, εκτός από μία, έξω από την οποία μας περίμενε ένας συνοδός. Όταν μας είδε κούνησε επιτιμητικά τα χέρια του, πήρε τη βαλίτσα και μου έγνεψε ν' ανέβω γρήγορα. Αμέσως η πόρτα έκλεισε και το τρένο ξεκίνησε.

Κοίταξα έξω από το παράθυρο και είδα τη Μήδεια να στέκει στην πλατφόρμα και να με κοιτάζει. Το άνοιξα και της φώναξα:

«Γεια σου, Μήδεια».

Εκείνη μου κούνησε το χέρι.

«Εμένα δεν με λένε Ιάσονα»!...

Η φωνή μου έσμιξε με το σφύριγμα του τρένου που ανέπτυσσε ταχύτητα.

Ήμουν ένας μεθυσμένος επιβάτης, που δεν εκπροσωπούσε εκείνη την ώρα ούτε τον ίδιο του τον εαυτό.

Το τι είχε γίνει με την καθυστέρηση του τρένου το συνειδητοποίησα την επόμενη μέρα. Και μέχρι τώρα, κάθε φορά

που διηγούμαι αυτή την ιστορία, ή που κοιτάζω πάνω στο ράφι της βιβλιοθήκης μου το κέρατο εκείνο που μου προσφέρθηκε γεμάτο κρασί, δεν μπορώ να κρύψω την έκπληξή μου. Γενναιόδωρη, μυθώδης φιλοξενία, αλλά και εκμετάλλευση της δύναμης που παρείχε το σύστημα σε τοπικά ηγετικά στελέχη του. Κατάχρηση εξουσίας και διαφθορά. Και όλα αυτά συνοδευόμενα από μεγάλη δόση εθνικής περηφάνιας.